

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „МЕЃУНАРОДНО КАЗНЕНО ПРАВО”
ОД ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР Д-Р ОЛГА КОШЕВАЛИСКА И
ДОЦЕНТ Д-Р ЕЛЕНА МАКСИМОВА, ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр.1102-86/26 од 197. редовна седница на Наставно-научниот совет на Правен факултет, одржана на 24.9.2020 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р **Лазар Нанев**, вонреден професор, Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
- д-р **Ана Никодиновска-Крстевска**, вонреден професор, Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „МЕЃУНАРОДНО КАЗНЕНО ПРАВО” од **вонреден проф. д-р Олга Кошевалиска и доцент д-р Елена Максимова**, наменет за студентите на прв циклус студии на Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Правниот факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов „Меѓународно казнено право“ претставува учебникот кој е наменет како основна и задолжителна литература за изучување на истоимениот предмет „Меѓународно казнено право“, но и за предметот Европско казнено право.

Како што стои во студиската програма на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“, предметот Меѓународно казнено право е предвиден како избран предмет на прв циклус студии, за студентите на правни студии во Штип и во Струмица, на модулите Казнено право и Меѓународно право и Меѓународни односи, во VII семестар, со фонд на часови 3+2+1 и 8 кредити. Содржината на учебникот во целост соодветствува со наставната програма за предметот Меѓународно казнено право и ја опфаќа целосно наставната материја за оваа студиска програма.

Учебникот е наменет и според содржината одговара и може да се користи како дел од задолжителната литература за втор циклус на студии за следниве студиски програми:

- двогодишни студии по Европско право во чии рамки е предвиден предметот Европско казнено право како избран предмет во трет семестар на студии, со фонд на часови 3+2+2 и број на кредити 8;
- двогодишни студии по Казнено право во чии рамки е предвиден предметот Европско кривично право, како избран предмет во трети семестар, со фонд на часови 2+2+1 и број на кредити 6;
- едногодишни студии по Европско право во чии рамки е предвиден предметот Европско казнено право, како избран предмет во прв семестар, со фонд на часови 2+1+1 и број на кредити 4;
- едногодишни студии по Казнено право во чии рамки е предвиден предметот Европско казнено право како избран предмет во прв семестар, со фонд на часови 2+1+1 и број на кредити 4.

Како задолжителна литературна единица за наведените предмети од втор циклус учебникот Меѓународно казнено право е наменет за изучување на целосната наставната материја на овие предмети, предвидена со наставните програми.

Податоци за обемот на ракописот: Содржината на учебникот „Меѓународно казнено право“ е претставена на вкупно 365 страници во А4 формат, со проред 1, а употребен е фонт на букви Arial и големина на букви 11, согласно со Упатство за техничко уредување на учебници и учебни помагала во електронска форма (ОИДК. ОБ.15). Сметаме дека обемот на содржината на учебникот ги задоволуваат критериумите според бројот на часови предвидени за истоимениот предмет, според наставната програма и силабусот и истиот е во согласност со одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Во домашната правна литература и помеѓу академските учебници нема современ учебник по предметот Меѓународно казнено право, кој ја опфаќа целата национална и меѓународна легислатива. По предметот Меѓународно казнено право има учебник со наслов Меѓународно казнено право од 1998 година од академик Владо Камбовски, но истиот е во голем дел застарен. Имено, по издавањето на овој учебник се направени најголемите измени на материјата која е предмет на изучување на овој учебник, меѓу кои ќе ги вброиме конституирањето на Постојаниот меѓународен кривичен суд, конституирањето на Европол, Европска правда, новата легислатива за азил, меѓународна правна соработка. Оттука, од големо значење е објавувањето на учебникот „Меѓународно казнено право“, бидејќи за првпат со него се систематизира материјата во една целина која соодветствува со наставната програма и потребите од изучување на овој предмет. На студентите за првпат ќе им биде ставен на располагање академски учебник кој содржи теоретска обработка на сите значајни прашања и теми на меѓународното казнено право, кое денес е особено актуелно, со развојот но и интензивирањето на меѓународната полициска и судска соработка, но и со значајни институти како азилот кои се уредени со нови законски решенија од 2018 година. Во учебникот се опфатени содржини како Европскиот налог за апсење, Европски јавен обвинител, Европскиот систем за казнена евиденција и сл. кои содржини за првпат детално се обработуваат во учебник од високото образование. Особено сакаме да го апострофираме трудот на авторките да изработат детална анализа на претходноспоменатите теми кои за првпат се анализираат во македонската казнено-правна литература.

Во учебникот се содржани научните сознанија до кои авторките имаат дојдено во текот на својата 15-годишна научноистражувачка дејност која е во континуитет во полето на казненото и меѓународното право, со што е консултирана во значаен обем домашна и странска релевантна правна литература.

Од користената и цитирана литература во учебникот можевме да заклучиме дека авторките имаат значаен придонес кон науката во делот на публикации до областа на меѓународното казнено право. Искуството на авторките во оваа област е неспорно и е за огромна пофалба, земајќи ги предвид и бројните учества на меѓународни конференции од областа на меѓународното казнено право и меѓународната соработка во кривичната област, коешто искуство ја прави побогата содржината на учебникот.

Начинот на кој е обработена материјата, обработката на методските единици, користената литература го прави учебникот оригинално авторско дело на авторките во кое е сублимирано солидното познавање на материјата. Овој учебник воедно претставува значајно збогатување на научната литература на нашата академска заедница. Сметаме дека учебникот ќе биде корисен особено за студентите на прв и втор циклус студии и целата академска заедница, но содржините се интересни и за правните практичари и сите останати субјекти кои имаат интерес во оваа проблематика.

Краток опис на содржината: Учебникот е систематизиран во два дела – ПРВ дел: Меѓународно казнено право и ВТОР дел: Меѓународна казнена соработка. Првиот дел е составен од вкупно седум поглавја, а вториот дел содржи 9 (девет) поглавја, што значи учебникот содржи вкупно 16 (шеснаесет) поглавја, секое со посебна содржина, а во врска со целината на учебникот.

Во првото поглавје со наслов *Поим и предмет на меѓународното казнено право* авторките вложуваат напор да ја дефинираат оваа правна дисциплина, да ја утврдат нејзината правна природа и да го определат предметот на изучување на меѓународното казнено право. Ова е особен предизвик, од причини што меѓународното казнено право во еден дел е врзано за националното казнено право, а во другиот свој дел како правна дисциплина уредува многу содржини од меѓународното (јавно) право. Во ова поглавје е даден осврт и на изворите на меѓународното казнено право, земајќи ја предвид нивната комплексност и обработувајќи ги сите релевантни меѓународни и национални инструменти од 50-тите години на минатиот век па сè до ден-денес.

Во второто поглавје со наслов *Начелото на законитост во меѓународното казнено право* е обработено почитувањето на начелото на законитост во меѓународното казнено право. Овој дел е особено интригантен, заради бројните укажувања дека ова начело е прекршено при формирањето на Нирнбершкиот трибунал за осудување на воените злосторници од Втората светска војна.

Во третото поглавје е обработена содржината за *Репресивната власт на државата*, кое поглавје го утврдува просторното и временското важење на казнената јурисдикција на една држава во однос на останатите држави. Во ова поглавје се разработени и содржините за решавање на судир на законите, но и протегање на репресивната власт на нашата држава надвор од границите на РСМ.

Во четвртото поглавје со наслов *Граници на јурисдикција на државата* е елабориран институтот „имунитет“, неговите меѓународни извори, видовите на дипломатски мисии и имунитетот на различните рангови на претставници на држави согласно со Виенската конвенција за дипломатски односи од 1961 година и Виенската Конвенција од 1963 година. Исто така, обработени се и видовите на привилегии и имунитети пред Меѓународниот кривичен суд.

Во петтото поглавје е обработена содржината за *Меѓународниот кривичен суд* и тоа од *ad hoc* трибунали па сè до постојан меѓународен кривичен суд. Во овој дел се обработени Нирнбершкиот трибунал, Токискиот трибунал, Хашкиот трибунал за злосторствата извршени на територијата на поранешна Југославија и Трибуналот за Руанда. Во останатиот дел од ова поглавје е елаборирано конституирањето, надлежноста и постапката пред постојаниот Меѓународен кривичен суд.

Во шестото поглавје се обработени содржините за *Меѓународни кривични дела* и тоа како меѓународните кривични дела *strictu sensu* кои се во надлежност на МКС – геноцид, воени злосторства, злосторство на агресија и злосторства против човечноста, така и казнените дела против човечноста и меѓународното право од македонскиот Кривичен законик.

Во седмото поглавје се разработува содржината за *Азил* и тоа како од аспект на меѓународната уреденост на азилот (европската политика за азил), така и предвид е земено новото национално законодавство од 2018 година, односно Законот за меѓународна и привремена заштита. Ова поглавје е особено комплексно, имајќи предвид дека се работи за една од најактуелните теми во Европа, но и пошироко во светот – за т.н. мигрантска криза и огромниот број на лица кои транзитираат и сè уште транзитираат низ нашата држава, а бегаат од воените или кризните подрачја како Сирија, Авганистан, Ирак, Либија и сл.

Во вториот дел од учебникот е обработена меѓународната соработка во кривичната материја. Првично е даден општ осврт кон инструментите на казнено правна помош во кривичната материја, елаборирајќи ја општо потребата за меѓународно правна помош и соработка.

Во осмото поглавје од учебникот е опфатена *Екстрадицијата* како главен досегашен инструмент за предавање односно екстрадирање на лица заради кривичен

прогон во странска држава или заради издржување на казна затвор во странска држава. Екстрадицијата првично е анализирана согласно со меѓународното право, а во овој дел се наведени детално сите принципи коишто важат за истата согласно со Европската конвенција за екстрадиција, а потоа е даден преглед на екстрадицијата согласно со македонското казнено законодавство и Законот за меѓународна соработка во кривичната материја. Особено за пофалба е и обработувањето на Европскиот налог за апсење, еден од најкористените инструменти за меѓународна соработка на ниво на ЕУ, којшто има за цел да ја замени сложената и бирократска постапка за екстрадиција.

Во деветтото поглавје е опфатена содржината за признавање и извршување на странските казнени пресуди или т.н. постапка за егзекватура – како највисок дострел во признавањето на странската јурисдикција во домашното право.

Во десеттата глава од учебникот е даден детален приказ на *Трансферот на казнена постапка*, и тоа од наведување и разработување на изворите на правото за трансфер на казнените постапки па сè до постапката за трансфер согласно со македонското казнено законодавство.

Во единаесеттото поглавје е елабориран трансферот на осудени лица, како уште еден концепт на меѓународната соработка во кривичната материја. Оваа материја е обработена земајќи ја предвид Европската конвенција за трансфер на осудени лица, но и сите меѓународни и билатерални договори кои нашата држава ги има склучено со државите во регионот, но и пошироко.

Глава дванаесет по својата содржина е доста комплексна и се однесува на т.н. *Мала казнено-правна помош во кривичната материја*. Во ова поглавје е разработена меѓународната правна рамка на малата казнено-правна помош, но и националната и билатерална регулатива. Во ова поглавје се обработени следниве видови на мала казнено-правна помош: доставување на спонтани информации, доставување на списи, писмени докази и предмети во врска со кривична постапка, размена на определени информации и известувања, привремен пренос на лица лишени од слобода, прекугранични набљудувања, контролирана испорака, користење на лица со прикриен идентитет, заеднички истражни тимови, следење на комуникациите, испитување по пат на видеоконференција и телефонска конференција, претрес на простории и лица, конфискација на имот и имотна корист, доставување на изводи на казнена евиденција и заштита на лични податоци.

Глава тринаесет се однесува на *Меѓународната казнена евиденција* и во ова поглавје за првпат во еден високошколски учебник се елаборира законската рамка за функционирање на Системот за електронска кривична евиденција на ЕУ.

Глава четринаесет се однесува на *Меѓународната полициска соработка* и тоа преку двете агенции Интерпол и Европол. Посебно се обработени мандатите на овие две агенции, како и нивните бази на податоци и пристапот до истите. Исто така се обработени и Европскиот полициски колеџ - ЦЕПОЛ, Европската мрежа за превенција на криминалот и Заедничките истражни тимови и Конвенцијата за полициска соработка на Југоисточна Европа.

Во глава петнаесет се обработува Меѓународната судска соработка во кривичните предмети преку телата коишто ја овозможуваат истата: Европската судска мрежа и Европска правда. Во однос на Европска правда, за првпат во учебник во високото образование се дава целосен преглед на мандатот на Европска правда и на нејзината улога во помагање и овозможување на сите облици на судска соработка во кривичните предмети.

Во шеснаесеттата глава е даден преглед на идниот орган на ЕУ – Европскиот јавен обвинител, кој треба да започне со својата работа во ноември 2020 година. Во ова поглавје е даден приказ на неговото конституирање, процес кој траеше повеќе од една деценија, како и на мандатот на ЕЈО да гони за кривичните дела кои се на штета на финансиите и буџетот на ЕУ.

ЗАКЛУЧОК

Учебникот „Меѓународно казнено право“ методолошки е одлично приспособен за совладување на испитната материја и за постепено совладување на предметната програма на предметите Меѓународно казнено право и Европско казнено право. Студентите ќе имаат можност да се здобијат со богати теоретски знаења во сите аспекти на меѓународното казнено право и на меѓународната соработка во кривичната материја во овој учебник. Авторките создале самостојно авторско дело преку правилно користење на богатата литература и подготвиле современ и европски учебник.

Врз основа на изнесеното имаме чест и задоволство да му предложиме на **Наставно-научниот совет на Правниот факултет во Штип** овој ракопис насловен „Меѓународно казнено право“ да биде издаден како учебник за студентите од прв и втор циклус студии на **Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип**.

Рецензенти

Д-р **Лазар Нанев**, насловен вонреден професор, с.р.

Д-р **Ана Никодиновска-Крстевска**, вонреден професор, с.р.